

Bài 14

KỸ THUẬT TỈA CÀNH TẠO TÁN CHO CACAO GIAI ĐOẠN KIẾN THIẾT CƠ BẢN

Phần II : Cây từ 12 – 30 tháng tuổi

Kiến thức cơ bản

1. MỘT SỐ KHÁI NIỆM

- Thân ghép: phần mọc ra từ bộ phận ghép (cành ghép hoặc mắt ghép)
- Cành cấp 1: cành mọc từ thân ghép.
- Cành cấp 2: cành mọc từ cành cấp 1.
- Cành cấp 3: cành mọc từ cành cấp 2
- Cành non: cành có màu xanh, chưa hoá gỗ, có nhiều lá non .
- Cành thành thực: Cành có ít nhất 1 cơi lá đã già, hoá gỗ có màu nâu.

Dạng hình cây cao chuẩn

- + Có 1 thân chính khỏe và mọc thẳng.
- + Có 3-5 cành cấp 1 mọc đều các hướng.
- + Điểm phân của cành cấp 1 đầu tiên mọc cách mặt đất ít nhất 50cm.
- + Tán lá tròn đều, cân đối.

2. MỤC ĐÍCH VÀ LỢI ÍCH CỦA VIỆC TỈA CÀNH TẠO TÁN

Mục đích: Trong giai đoạn này, mục đích chính của việc tỉa cành là tạo cho cây cao có dạng hình và bộ khung tán chuẩn

Lợi ích: việc tạo tán được thực hiện đúng kỹ thuật và đúng thời điểm sẽ có các lợi ích sau:

- + Thời gian tạo tán nhanh sẽ giúp cây chuyển sang giai đoạn ra hoa, đậu trái nhanh hơn.
- + Tiết kiệm công và chi phí cho việc chăm sóc ca cao.

3. CÁC BIỆN PHÁP ĐỂ TẠO TÁN CHUẨN

Kỹ thuật tỉa cành trong giai đoạn này chủ yếu gồm 2 phần công việc chính:

- Điều chỉnh độ cao vị trí phân cành cấp 1.
- Hỗ trợ giúp cho cây tạo bộ khung và tán chuẩn sớm.

3.1. Điều chỉnh độ cao vị trí phân cành cấp 1.

Công việc này nên làm sớm từ khi cây khoảng từ 9 - 12 tháng tuổi (tùy thuộc vào sự sinh trưởng của cây). Hiện nay trên vườn ca cao 12 tháng tuổi có nhiều dạng cây khác nhau, do vậy việc điều chỉnh độ cao cho cành cấp 1 cần các cách xử lý khác nhau. Có 3 trường hợp phổ biến sau:

+ Trường hợp 1:

Cây có 1 thân chính, không có cành cấp 1 mọc thấp dưới 40 cm.

Cách xử lý:

Không cần tỉa.

+ Trường hợp 2:

Cây có 1 thân chính, có cành cấp 1 mọc thấp (cách mặt đất dưới 40cm).

Cách xử lý:

Tỉa bỏ từ từ các cành cấp 1 mọc cách mặt đất dưới 40 cm. Giữ nguyên các cành còn lại. Chống lại cây theo hướng thẳng đứng.

+ Trường hợp 3:

Cây có từ 2 đến nhiều thân phát triển không đều nhau.

Cách xử lý:

Chọn giữ lại 1 thân to, khỏe, ít bị sâu bệnh phá hoại, có nhiều cành cấp 1 và phân bố đều các hướng. Tỉa bỏ 1 hay các thân còn lại. Hầu hết các trường hợp này, thân giữ lại sẽ mọc nghiêng. Cần cố định giữ cho thân mọc thẳng đứng.

+ Trường hợp 3:

Cây có 2 thân phát triển ngang nhau, mọc cách mặt đất từ 15 cm trở lên.

Cách xử lý:

Giữ nguyên hai thân và tỉa bỏ các cành cấp 1 cách mặt đất dưới 40 cm để cho thông thoáng.

3.2. Các biện pháp hỗ trợ cây tạo tán nhanh

Sau khi đã điều chỉnh độ cao cành cấp 1 đúng kỹ thuật, trong thời gian từ đó cho đến khoảng 30 tháng tuổi, **TUYỆT ĐỐI KHÔNG TỈA BỎ CÁC CÀNH CẤP 2, CẤP 3 VÀ CẢ CÁC CÀNH BÉ**, chỉ cần làm các công việc sau.

- a) Điều chỉnh bóng che ngay để đảm bảo đủ ánh sáng (cần khoảng 50 % ánh nắng) cho cao phân cành cấp 2, cấp 3 giúp việc hình thành bộ tán nhanh.
- b) Giữ lại toàn bộ cành cấp 1 mọc cách gốc trên 40 cm kể cả cành tăm (nhỏ), cành mọc xiên, cành mọc xuống và giữ lại tất cả các cành cấp 2, cấp 3.
- c) Cố định cho thân chính mọc theo hướng thẳng đứng
- d) Tỉa bỏ ngay chồi vượt
- e) Tỉa bỏ những cành mới mọc ở bên dưới cành cấp 1 thấp nhất
- f) Tỉa bỏ cành bị khô.
- g) Cành bị sâu bệnh: Tùy thuộc mức độ và loại sâu bệnh gây hại, có cách xử lý khác nhau. Cụ thể:

- Cắt bỏ phần đoạn thân, ngọn cành bị cong queo, khô héo do rệp, rầy mềm, bọ xít muỗi chích hút để kích thích ra cành mới.
- Đối với cành bị bệnh vết sọc đen: cắt cành cách vết bệnh 30 cm về phía gốc cành.
- Đối với sâu đục thân (sâu hồng): cành bị héo và chết khô thì cắt ngay tại nơi có lỗ đục và tìm diệt sâu nếu còn trong thân, cành. Nếu phát hiện lỗ đục mà thân, cành chưa héo, nhét hoặc bơm thuốc sâu vào lỗ đục.
- Đối với một số sâu bệnh khác (bệnh khô thân, nấm hồng, bọ ăn vỏ cành...) không nên cắt bỏ ngay các cành bị sâu bệnh vì nó có thể tự khỏi hoặc được phục hồi sau khi áp dụng các biện pháp trừ hiệu quả.

h) Tỉa khống chế cành vươn dài hơn các cành khác.

4. QUẢN LÝ TRÁI BÓI

Trong giai đoạn từ 18 – 30 tháng tuổi, cây ca cao đã bắt đầu cho trái bói. Tùy tình hình sinh trưởng của cây mà chúng ta quyết định giữ lại hay tỉa bỏ.

Giữ lại trái khi:

Cây khỏe: Tán lá xum xuê, cành khỏe, có ít nhất 3 -5 cành cấp 1, thân to (vòng tròn thân cây đoạn cách gốc 10 cm đạt trên 15 cm) có thể giữ lại từ 3 - 5 trái/cây. Tùy mức độ sinh trưởng của cây hiện tại tốt hơn có thể giữ lại nhiều hơn.

Tỉa bỏ trái khi:

Cây yếu: Ít cành và lá, cành nhỏ, tán lá thưa, đường kính thân nhỏ. Tỉa bỏ hết toàn bộ trái trên cây để tập trung dinh dưỡng cho cây phát triển thân, cành và tán nhằm đạt được năng suất cao vào các vụ sau.

Thời điểm tỉa bỏ trái: Sau các đợt ca cao bị héo trái sinh lý hay khi trái lớn có độ dài cỡ 10 - 15 cm (khoảng 3 tháng sau khi ra hoa rộ).

Cách tỉa: Dùng kéo cắt cành để cắt bỏ trái để bảo vệ đệm hoa, không được dùng tay bẻ trái để tránh làm hư đệm hoa ảnh hưởng đến việc ra hoa của các lứa tiếp theo.

Kế hoạch bài giảng

1. THÔNG TIN CHUNG

1. Mục tiêu:

Sau khi học bài này HV biết được:

- Khái niệm về đặc điểm hình thái cây ca cao ghép.
- Mục đích và lợi ích của việc tỉa cành giai đoạn KTCB.
- Cách tỉa và biện pháp hỗ trợ việc tạo tán nhanh cho ca cao.

2. Địa điểm tập huấn:

- Vườn ca cao năm thứ 2.

3. Dụng cụ tập huấn:

- Kéo tỉa cành: 4 cái.
- Tài liệu giảng gồm: Kiến thức cơ bản, bảng lật, kế hoạch bài giảng.

4. Thời lượng: 210 phút kể cả giải lao.

2. CÁC BƯỚC TIẾN HÀNH TẬP HUẤN

THỜI LƯỢNG	NỘI DUNG	CÁCH THỰC HIỆN
15 phút	1. Giới thiệu bài	<ul style="list-style-type: none"> Dẫn nhập bài qua câu hỏi: <ol style="list-style-type: none"> Cây trồng có cần tạo tán không? Nếu cây mọc tự nhiên thì sao? “Cần phải làm gì để cây trồng có dạng hình như mong muốn?” Thời gian qua đã có tỉa cành ca cao chưa? Tỉa những gì? THV giới thiệu bài, mục tiêu và nội dung chính.
10 phút	2. Khái niệm các bộ phận của cây ca cao ghép	Giải thích và minh họa bằng hình vẽ hoặc mẫu vật
15 phút	3. Dạng hình cây ca cao chuẩn	Hỏi đáp: <u>Câu hỏi gợi ý</u> “Anh/chị cho biết cây ca cao có dạng hình như thế nào được xem là đạt chuẩn?” <ul style="list-style-type: none"> THV vẽ hình cây ca cao theo ý kiến mô tả của nông dân. Thảo luận và đưa ra hình cây ca cao chuẩn
15 phút	4. Mục đích và lợi ích của việc tỉa cành tạo tán cho ca cao	Thảo luận chung: <u>Câu hỏi gợi ý:</u> <ol style="list-style-type: none"> “Tỉa cành cho ca cao nhằm mục đích gì?” “và có lợi ích ra sao?”
20 phút	5. Các biện pháp tạo tán	Giải thích: 2 công việc chính a) Điều chỉnh độ cao vị trí cành cấp 1 b) Biện pháp tạo nhanh bộ khung tán. Cách xử lý các trường hợp thường gặp: <ul style="list-style-type: none"> Không có cành mọc thấp, cành trên còn non. Có 1 thân và cành mọc thấp Có 2 thân phát triển tương đương.
15 phút	Giải lao	
90 phút	6. Hướng dẫn HV thực hành	Làm mẫu: 15 phút <ul style="list-style-type: none"> THV chỉ cho HV nhận biết 3 trường hợp trên và làm mẫu cách xử lý.

		<p>Thực hành: Chia 4 nhóm, phát dụng cụ, phân vị trí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nêu yêu cầu: <ul style="list-style-type: none"> - Mỗi nhóm tìm 3 trường hợp khác nhau và thảo luận cách xử lý (Chưa tỉa sau khi báo cáo các nhóm thống nhất sẽ tỉa) - Thời gian: thực hiện 25 phút <p>Báo cáo kết quả (nhóm báo cáo)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cử đại diện nhóm trình bày • Các nhóm góp ý kiến, • THV nhận xét
30 phút	7. - Củng cố bài - Đánh giá buổi tập huấn	<ul style="list-style-type: none"> • Hướng dẫn thêm cách xử lý một số trường hợp khác trong vườn • THV tập trung đánh giá buổi học dựa vào kết quả thực hành và sự phản hồi của HV. <p><i>Câu hỏi đánh giá buổi tập huấn:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Tỉa cành, tạo tán cho ca cao đem lại lợi ích gì?</i> 2. <i>Tỉa cành, tạo tán có gặp khó khăn gì không?</i> 3. <i>Tại sao giai đoạn này không tỉa cành nhỏ trên các cành cấp 1 mà phải giữ lại?</i> <ul style="list-style-type: none"> • Kết thúc.